

РІШЕННЯ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Відповідно до ч. 1 ст. 303 ЦПК України під час розгляду справи в апеляційному порядку апеляційний суд перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів апеляційної скарги та вимог, заявлених у суді першої інстанції.

Згідно з ч. 2 зазначеної статті цього Кодексу апеляційний суд досліджує докази, які судом першої інстанції були досліджені з порушенням встановленого порядку або в дослідженні яких було неправомірно відмовлено, а також нові докази, неподання яких до суду першої інстанції було зумовлено поважними причинами.

На порушення вимог статей 303, 316 ЦПК України апеляційний суд взяв до уваги та дав оцінку доказам, на підставі яких ухвалив нове рішення, не встановивши при цьому та не зазначивши у рішенні, в чому полягало порушення судом першої інстанції встановленого порядку дослідження доказів, чи було неправомірно відмовлено відповідачу в дослідженні доказів, наданих ним апеляційному суду, а також якими причинами зумовлено неподання нових доказів до суду першої інстанції та чи були ці причини поважними

УХВАЛА

колегії суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України
від 22 квітня 2009 р.
(в и т я г)

У квітні 2007 р. Д. звернулася до суду з позовом до директора Львівської державної дитячої музичної школи № 6 (далі — музична школа) Х. про скасування наказу щодо застосування дисциплінарного стягнення, посилаючись на те, що згідно з наказом № 29 від 13 лютого 2007 р. за підписом відповідача без її пояснень їй безпідставно та неправомірно було оголошено догану.

Під час розгляду справи Д. доповнила позов, пред'явила вимоги до музичної школи, зазначивши, що на підставі незаконного наказу про оголошення догани її неправомірно позбавили права на одержання щорічної грошової винагороди за сумлінну працю та зразкове виконання службових обов'язків, і просила також стягнути з відповідача щорічну грошову винагороду в розмірі 845 грн.

Шевченківський районний суд м. Львова рішенням від 25 квітня 2008 р. позов задовольнив.

Апеляційний суд Львівської області рішенням від 27 жовтня 2008 р. рішення суду першої інстанції скасував та ухвалив нове — про відмову в задоволенні позову.

У касаційній скарзі Г. в інтересах Д. просила скасувати рішення апеляційного суду та залишити в силі рішення суду першої інстанції, посилаючись на порушення апеляційним судом норм матеріального та процесуального права.

Заслухавши суддю-доповідача, обговоривши доводи, наведені в скарзі, та перевіrivши матеріали справи, колегія суддів Судової палати у цивільних

справах Верховного Суду України дійшла висновку, що касаційна скарга підлягає задоволенню частково з таких підстав.

Суди встановили, що 25 січня 2007 р. в музичній школі, де позивачка працювала викладачем, відбулося засідання педагогічної ради, на яке вона з'явилася, але пішла раніше, не дочекавшись його закінчення. Цей факт став приводом для оголошення їй догани згідно з наказом № 29 від 13 лютого 2007 р.

Задовольняючи позов, суд першої інстанції виходив із того, що дисциплінарне стягнення було застосоване до Д. із порушенням ст. 149 КЗпП — відповідачі не зажадали від позивачки пояснень щодо причин її дій на педагогічній раді, ретельно не перевірили обставин конфлікту, а тому не з'ясували мотивів вчинку позивачки і не дали йому оцінки.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції та відмовляючи в задоволенні позову, апеляційний суд виходив із того, що визначений у ст. 149 КЗпП порядок застосування дисциплінарного стягнення до позивачки було дотримано, оскільки наданий відповідачами акт від 25 січня 2007 р., складений вчителями школи, свідчить про те, що Д. на вимогу директора музичної школи відмовилася давати пояснення з приводу своїх дій на педагогічній раді. Такі обставини підтвердив і допитаний під час засідання апеляційного суду свідок Л.

Проте з наведеними висновками апеляційного суду цілком погодитися не можна з таких підстав.

Відповідно до ч. 1 ст. 303 ЦПК під час розгляду справи в апеляційному порядку апеляційний суд перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів апеляційної скарги та вимог, заявлених у суді першої інстанції.

Згідно з ч. 2 зазначеної статті цього Кодексу апеляційний суд досліджує докази, які судом першої інстанції були досліджені з порушенням встановленого порядку або в дослідженні яких було неправомірно відмовлено, а також нові докази, неподання яких до суду першої інстанції було зумовлено поважними причинами.

При ухваленні рішення суд першої інстанції не досліджував як доказ акт від 25 січня 2007 р. про відмову Д. давати пояснення з приводу своїх дій, а також покази свідка Л. Оцінки таким доказам суд не давав.

Відповідні клопотання про допит свідка та дослідження зазначеного акта директор музичної школи подав лише до апеляційного суду під час розгляду справи в апеляційному порядку.

Апеляційний суд на порушення вимог статей 303, 316 ЦПК взяв до уваги акт та покази свідка Л. і на під-

ставі оцінки таких доказів дійшов висновку про наявність підстав для скасування рішення суду першої інстанції та відмови в задоволенні позову, при цьому не встановивши та не зазначивши у рішенні, в чому полягало порушення судом першої інстанції встановленого порядку дослідження доказів, чи було неправомірно відмовлено відповідачу в дослідженні доказів, наданих ним апеляційному суду, а також якими причинами було зумовлено неподання нових доказів до суду першої інстанції та чи були ці причини поважними.

За таких обставин рішення апеляційного суду підлягає скасуванню із передачею справи на новий розгляд до суду апеляційної інстанції з підстав, передбачених ч. 2 ст. 338 ЦПК.

Керуючись ст. 336 ЦПК, колегія суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України касаційну скаргу Г. в інтересах Д. задовольнила частково: рішення Апеляційного суду Львівської області від 27 жовтня 2008 р. скасувала, справу передала на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ *

Вищий адміністративний суд України, повертаючи касаційну скаргу, не застосував правила ч. 6 ст. 103 КАС України та не врахував, що закінчення місячного строку для подання касаційної скарги припало на вихідний день, внаслідок чого дійшов помилкового висновку, що позивач, подавши скаргу наступного за вихідним дня, пропустив зазначений строк

ПОСТАНОВА Іменем України

22 грудня 2009 р. колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України, розглянувши в порядку письмового провадження за винятковими обставинами за скаргою відкритого акціонерного товариства «Донецькобленерго» (далі — ВАТ) справу за його позовом до Державної інспекції з контролю за цінами в Донецькій області (далі — Інспекція) про визнання нечинним рішення, **встановила:**

У жовтні 2008 р. ВАТ звернулося до суду з позовом про визнання нечинним рішення Інспекції від 25 грудня 2007 р. № 191 про застосування економічних санкцій за порушення державної дисципліни цін.

Донецький окружний адміністративний суд постановою від 3 грудня 2008 р. позов задовольнив.

Донецький апеляційний адміністративний суд постановою від 6 травня 2009 р. рішення суду першої інстанції скасував та ухвалив нове — про відмову в задоволенні позову.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 4 вересня 2009 р. касаційну скаргу ВАТ на постанову апеляційного суду залишив без розгляду як таку, що подана після закінчення строку касаційного оскарження та без заяви про його поновлення.

У скарзі ВАТ порушило питання про скасування цієї ухвали касаційного суду з підстав, передбачених п. 1 ст. 237 КАС, та направлення справи до суду касаційної інстанції для вирішення питання про прийняття касаційної скарги. На підтвердження зазначеного позивач додав ухвалу Вищого адміністративного суду України від 21 травня 2008 р., в якій, на його думку, статті 103, 212 КАС застосовано інакше, ніж у справі, що розглядається.

Перевіривши за матеріалами справи наведені у скарзі доводи, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку, що скарга підлягає задоволенню з таких підстав.

У ч. 2 ст. 212 КАС зазначено, що касаційна скарга на судові рішення подається протягом одного місяця після набрання законної сили судовим рішенням суду апеляційної інстанції, крім випадків, передбачених цим Кодексом, а в разі складення постанови в повному обсязі відповідно до ст. 160 КАС — з дня складення постанови в повному обсязі.

Згідно з ч. 3 ст. 160 зазначеного Кодексу у виняткових випадках залежно від складності справи складення постанови у повному обсязі може бути відкладено на строк не більше ніж п'ять днів із дня закінчення роз-

* Публікується повний текст судового рішення з незначною редакційною правкою.

гляду справи. При цьому вступна та резолютивна частини постанови підписуються всім складом суду, проголошуються в тому самому засіданні, в якому закінчився розгляд справи, і приєднуються до справи.

Як убачається з матеріалів справи, 6 травня 2009 р. в судовому засіданні було проголошено лише вступну та резолютивну частини постанови Донецького апеляційного адміністративного суду, а в повному обсязі її складено 7 травня 2009 р.

За змістом частин 1, 3 ст. 103 КАС перебіг процесуального строку, що визначається місяцями, починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок, та закінчується у відповідне число останнього місяця цього строку.

Відповідно до ч. 6 названої статті якщо закінчення строку припадає на вихідний, святковий чи інший неробочий день, останнім днем строку є перший після нього робочий день.

Оскільки на 7 червня 2009 р. (неділя) припав неробочий, у зв'язку зі святкуванням Трійці, день, то вихідний згідно з ч. 3 ст. 67 КЗпП перенесено на 8 червня 2009 р., тому останнім днем зазначеного процесуального строку слід вважати 9 червня 2009 р.

З наданої позивачем квитанції про поштове відправлення вбачається, і це також зазначено в оскаржуваній ухвалі касаційного суду, що скарга подана (здана на пошту) 9 червня 2009 р., тобто у встановлений для цього законом строк.

Отже, внаслідок неправильного застосування норм процесуального права Вищий адміністративний суд України дійшов помилкового висновку, що БАТ пропустило строк на касаційне оскарження.

Допущене Вищим адміністративним судом України порушення вимог чинного процесуального законодавства є підставою для скасування оскаржуваної ухвали і направлення справи до цього суду для вирішення питання про прийняття касаційної скарги.

Керуючись статтями 241—243 КАС, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України **п о с т а н о в и л а:**

Скаргу БАТ задовольнити.

Ухвалу Вищого адміністративного суду України від 4 вересня 2009 р. скасувати, справу направити до цього суду для вирішення питання про прийняття касаційної скарги.

Постанова є остаточною і не може бути оскаржена, крім випадку, встановленого п. 2 ч. 1 ст. 237 КАС.

РІШЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКИХ СПРАВАХ

Відповідно до абз. 19 ст. 1 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» представником працівників боржника є особа, уповноважена загальними зборами, на яких присутні не менш як три чверті від штатної чисельності працівників боржника або відповідним рішенням первинної профспілкової організації боржника, представляти їх інтереси при проведенні процедур банкрутства з правом дорадчого голосу

ПОСТАНОВА

Судової палати у господарських справах Верховного Суду України

від 19 січня 2010 р.

(в и т я г)

Господарський суд Кіровоградської області постановою від 12 травня 2009 р., залишеною без змін постановою Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 16 липня 2009 р., визнав боржника банкрутом та відкрив ліквідаційну процедуру.

Вищий господарський суд України постановою від 4 листопада 2009 р. касаційне провадження за касаційною скаргою Фонду державного майна України припинив, касаційну скаргу профспілкового комітету первинної профспілкової організації «Завод чистих металів» (далі — профспілковий комітет) задовольнив, зазначені судові рішення скасував і направив справу на новий розгляд до суду першої інстанції на стадію санації боржника, пославшись на суттєве порушення судом першої інстанції норм матеріального та процесуального права.

Верховний Суд України ухвалою від 10 грудня 2009 р. за касаційними скаргами товариства з об-

меженою відповідальністю «Сілікон» (далі — ТОВ) та ліквідатора відкритого акціонерного товариства «Чисті метали» (далі — БАТ) порушив провадження з перегляду Верховним Судом України у касаційному порядку цієї постанови Вищого господарського суду України.

У касаційних скаргах ТОВ і БАТ просили скасувати оскаржену постанову з мотивів її невідповідності нормам матеріального та процесуального права і різного застосування Вищим господарським судом України положень одного й того ж закону в аналогічних справах.

Заслухавши суддю-доповідача, пояснення ліквідатора БАТ, представника профспілкового комітету, перевіrivши матеріали справи, Судова палата у господарських справах Верховного Суду України дійшла висновку, що касаційні скарги підлягають задоволенню з таких підстав.

Відповідно до ст. 107 ГПК подати касаційну скаргу на рішення місцевого господарського суду, що набрало законної сили, та постанову апеляційного суду мають право сторони у справі.

Згідно з абз. 20 ст. 1 Закону від 14 травня 1992 р. № 2343-ХІІ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі — Закон № 2343-ХІІ) сторонами у справі про банкрутство є кредитори (представник комітету кредиторів) і боржник (банкрут).

За абз. 19 цієї ж статті представником працівників боржника є особа, уповноважена загальними зборами, на яких присутні не менш як три чверті від штатної чисельності працівників боржника або відповідним рішенням первинної профспілкової організації боржника, представляти їх інтереси при проведенні процедур банкрутства з правом дорадчого голосу.

Вищий господарський суд України зробив безпідставний висновок, що С., від імені якого підписана касаційна скарга профспілкового комітету, є представником працівників боржника в розумінні ст. 1 Закону № 2343-ХІІ, пославшись на протокол профспілкової конференції профспілкового комітету від 12 жовтня 2007 р., оскільки питання щодо представництва інтересів працівників ВАТ при проведенні процедур банкрутства у справі, що розглядається, взагалі не було включено до порядку денного 12 жовтня 2007 р.

Крім того, суд касаційної інстанції, вказавши на те, що процедура санації боржника безпідставно продовжувалася судом понад граничний строк, встановлений ст. 17 Закону № 2343-ХІІ, необґрунтовано знову направив справу на новий розгляд на стадію санації боржника.

Враховуючи викладене, постанова Вищого господарського суду України від 4 листопада 2009 р. в частині задоволення касаційної скарги профспілкового комітету підлягає скасуванню, а постанова Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 16 липня 2009 р. — залишенню в силі.

Виходячи з положень статей 6, 8 Конституції України, Судова палата у господарських справах Верховного Суду України не визнала за необхідне направляти справу на новий розгляд до суду першої інстанції, оскільки це суперечило б положенням ст. 125 Основного Закону, статей 2, 39 Закону від 7 лютого 2002 р. № 3018-ІІІ «Про судоустрій України»* щодо визначення статусу Верховного Суду України та його завдання забезпечити законність у здійсненні правосуддя і викликало б конституційно недопустиму необхідність скасування законного рішення суду апеляційної інстанції. У зв'язку з цим наведений у ст. 111¹⁸ ГПК перелік наслідків розгляду касаційної скарги на постанову Вищого господарського суду України не є процесуальною перешкодою для прийняття Судовою палатою у господарських справах Верховного Суду України зазначеного рішення.

Керуючись статтями 111¹⁷—111²⁰ ГПК, Судова палата у господарських справах Верховного Суду України касаційні скарги ТОВ та ліквідатора ВАТ задовольнила: постанову Вищого господарського суду України від 4 листопада 2009 р. в частині задоволення касаційної скарги профспілкового комітету скасувала, в решті постанову залишила без змін, а постанову Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 16 липня 2009 р. залишила в силі.

* Закон втратив чинність, але був чинним на момент розгляду справи у Верховному Суді України.

РІШЕННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

Відповідно до ч. 3 ст. 299 КПК України суд вправі визнати недоцільним дослідження доказів стосовно тих фактичних обставин справи та розміру цивільного позову, які ніким не оспорюються.

Вирок суду скасовано, оскільки суд, ухваливши рішення про розгляд справи за правилами ч. 3 ст. 299 КПК, на порушення зазначених вимог закону не з'ясував причини розбіжностей між тими фактичними обставинами справи, які були встановлені під час досудового слідства, і тими, які виклав у своїх показаннях підсудний

УХВАЛА

колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України
від 23 березня 2010 р.
(в и т я г)

Іллічівський районний суд м. Маріуполя Донецької області вироком від 19 грудня 2008 р. засудив Н. за ч. 1 ст. 121 КК на п'ять років позбавлення волі. Цивільний позов Л. залишено без розгляду.

Колегія суддів судової палати у кримінальних справах Апеляційного суду Донецької області ухва-

лою від 28 квітня 2009 р. вирок щодо Н. залишила без змін.

Згідно з вироком Н. засуджено за те, що він 14 червня 2008 р. приблизно о 18 год. на ґрунті особистих неприязних стосунків під час сварки з Л. умисно завдав йому удар ножем у тулуб, заподіяв-

ши тяжкі тілесні ушкодження, небезпечні для життя в момент спричинення.

У касаційній скарзі та доповненні до неї засуджений Н. просив судові рішення скасувати, а справу направити на новий судовий розгляд. Він стверджував, що заподіяв потерпілому тяжкі тілесні ушкодження при перевищенні меж необхідної оборони, а тому, вважає, що кваліфікація його дій за ч. 1 ст. 121 КК є неправильною. Н. також зазначав про порушення вимог кримінально-процесуального закону при розслідуванні справи та її розгляді в суді, зокрема, порушення права на захист, ознайомлення з матеріалами справи і протоколом судового засідання, фіксування перебігу судового процесу технічними засобами; посилався на застосування до нього недозволених методів досудового слідства. Разом з тим він вважав призначене йому покарання надто суворим і просив пом'якшити його із застосуванням ст. 69 КК.

Перевіривши матеріали справи й обговоривши доводи касаційної скарги, колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України дійшла висновку, що скарга підлягає задоволенню.

Згідно зі ст. 299 КПК під час судового слідства суд повинен визначити обсяг і порядок дослідження доказів у справі. При цьому, як передбачено ч. 3 цієї статті, він має можливість за відсутності заперечень учасників судового розгляду визнати недоцільним дослідження доказів стосовно тих фактичних обставин справи і розміру цивільного позову, які ніким не оспорується, та розглянути справу в порядку, встановленому ст. 301¹ КПК.

Проводячи в цій справі скорочене судове слідство, суд виходив з того, що Н. вину визнав повніс-

тю і фактичних обставин вчинення ним злочину не оспоровав.

Проте такий висновок суду на матеріалах справи не ґрунтується, оскільки, як видно з даних протоколу судового засідання, Н. показав, що дійсно вдарив ножом Л., і підтвердив показання, які давав на досудовому слідстві.

У показаннях на досудовому слідстві Н., визнаючи вину частково, наголошував на відсутності у нього умислу на заподіяння тілесних ушкоджень Л. Зокрема, він показував, що Л. намагався вдарити його ножом. Тому він, обороняючись, відвів у бік руку потерпілого, в якій був ніж, унаслідок чого той наштотхнувся на ніж і поранився.

Таким чином, фактичні обставини справи за показаннями Н. суттєво різнилися з тими, які встановив орган досудового слідства.

Отже, прийнявши згідно з ч. 3 ст. 299 КПК рішення про недоцільність дослідження доказів, суд безпідставно обмежив дослідження фактичних обставин справи допитом підсудного та дослідженням даних, що характеризують його особу, і закінчив судове слідство, чим допустив істотне порушення вимог кримінально-процесуального закону.

При перевірці вироку апеляційний суд зазначені порушення закону не усунув.

За таких обставин колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України скасувала вирок Іллічівського районного суду м. Маріуполя Донецької області від 19 грудня 2008 р. та ухвалу колегії суддів судової палати у кримінальних справах Апеляційного суду Донецької області від 28 квітня 2009 р. щодо Н., а справу направила до того ж місцевого суду на новий розгляд іншим складом суду.

Кваліфікація злочину, передбаченого ст. 187 КК України, за ознакою повторності можлива лише у тому разі, коли особа раніше вчинила розбій або бандитизм

УХВАЛА

*колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України
від 19 січня 2010 р.
(в и т я г)*

Апеляційний суд м. Києва вироком від 11 червня 2009 р. засудив Я.: за ч. 4 ст. 187 КК на 15 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, яке є його власністю, за пунктами 6, 12 ч. 2 ст. 115 КК до довічного позбавлення волі з конфіскацією всього майна, яке є його власністю.

На підставі ч. 1 ст. 70 КК Я. визначено остаточне покарання шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим у виді довічного позбавлення волі з конфіскацією всього майна, яке є його власністю.

За вироком суду Я. засуджено за вчинення таких злочинів.

4 травня 2007 р. у квартирі він за попередньою змовою з П., засудженим за цей злочин вироком Апеляційного суду м. Києва від 28 травня 2008 р., вчинив розбійний напад на М., поєднаний із проникненням у її житло, під час якого з корисливих мотивів умисно вбив потерпілу.

Як визнав у вироку суд, під час нападу на М. зазначені особи з метою позбавлення життя завдали їй декілька ударів у голову, а потім, заштовхавши у рот кляп, тісно перемотали шию підібраним на місці одягом, натягли на голову поліетиленовий пакет і перемотали декількома шарами скотчу, зв'язали ним руки

і ноги. Смерть М. настала внаслідок закритої черепно-мозкової травми.

Після цього Я. і П. заволоділи майном потерпілої М. на загальну суму 39 тис. 515 грн.

У касаційних поданнях прокурори порушили питання про зміну вироку щодо Я. та виключення з обвинувачення кваліфікуючої ознаки ч. 4 ст. 187 КК — вчинення злочину повторно. У них також зазначалося, що на підставі ч. 1 ст. 70 КК Я. слід остаточно визначити покарання шляхом поглинення менш суворого покарання довічним позбавленням волі та стверджувалося, що суд на порушення вимог ст. 275 КПК безпідставно стягнув з П. судові витрати, оскільки цим вироком його засуджено не було. Вони також просили виключити зі вступної частини вироку посилення на судимість Я. за вироками Радянського районного суду м. Києва від 15 лютого 1990 р. та Київського міського суду від 26 лютого 1991 р.

У касаційній скарзі та доповненні до неї засуджений Я. просив скасувати вирок, а справу направити на нове розслідування. На обґрунтування цього він зазначав, що висновки суду не відповідають фактичним обставинам справи, встановленим у судовому засіданні, та стверджував, що його умислом охоплювався лише напад на потерпілу з метою заволодіти її майном. Насильство до потерпілої застосовував П., який і повинен нести відповідальність за її вбивство. Крім того, він зазначав, що суд безпідставно поклав в основу обвинувального вироку показання П. та інших свідків, які є зацікавленими особами та обмовили його у вчиненні вбивства М. У доповненні до касаційної скарги Я. просив пом'якшити йому покарання і замінити довічне позбавлення волі на позбавлення волі на певний строк.

Захисник у касаційній скарзі навів аналогічні доводи, що і в скарзі засудженого Я., та просив скасувати вирок стосовно його підзахисного, а справу направити на нове розслідування або новий судовий розгляд.

Перевіривши матеріали справи та обговоривши наведені в поданнях та скаргах доводи, колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України визнала, що вони підлягають частковому задоволенню з таких підстав.

Висновки суду про доведеність винності засудженого Я. у вчиненні зазначеного злочину є обґрунтованими.

Як встановлено під час перевірки матеріалів кримінальної справи, досудове слідство і судовий розгляд проведено відповідно до вимог кримінально-процесуального закону, обставини справи досліджено всебічно, повно й об'єктивно, а викладені у вироку висновки суду відповідають фактичним обставинам справи, підтверджені детально наведеними у вироку доказами.

Суд першої інстанції ретельно перевірів доводи засудженого Я. і його захисника, аналогічні викладе-

ним у їх касаційних скаргах, про те, що його умислом охоплювався лише напад на потерпілу з метою заволодіння її майном, він не брав участі у позбавленні життя М., не бажав її смерті, а тілесні ушкодження потерпілій були заподіяні П.

Викладені у вироку мотиви визнання цих доводів безпідставними колегія суддів визнала аргументованими, такими, що відповідають матеріалам справи.

Так, суд правильно послався на показання засудженого П., дані ним під час досудового слідства, що прямо викривають Я. у вчиненні за попередньою змовою розбійного нападу на М. та її умисного вбивства.

Зокрема, з цих показань убачається, що ініціатором вчиненого розбійного нападу на М. був Я., і саме він завдавав удари потерпілій, зв'язував її руки скотчем та обмотував ним голову, а він (П.) тримав у цей час потерпілу й обмотував скотчем її ноги.

Ці показання П. підтвердив при відтворенні в присутності понятих обстановки й обставин події, за яких вони разом з Я. спланували і вчинили напад на М., під час якого вбили її та заволоділи майном.

Враховуючи наведене й те, що показання П. істотних розбіжностей не містили і відповідали іншим об'єктивним доказам у справі, рішення суду про покладення зазначених показань в основу вироку є обґрунтованим. Тому твердження в скаргах про те, що вбивство М. засуджений П. вчинив сам, є безпідставними і спростовуються наведеними у вироку доказами, з якими погодилася і колегія суддів.

Фактичні обставини справи, викладені в показаннях П. під час досудового слідства щодо нанесення ним спільно з Я. потерпілій ударів у голову, локалізації інших тілесних ушкоджень в останньої, повністю узгоджуються з висновками судово-медичної експертизи.

За цими висновками на трупі М. виявлені крововиливи в області нижньої та верхньої повік обох очей, в області верхньої губи з переміщенням на спинку носа, крововиливи в м'які тканини голови в лобній та скронево-тім'яній областях, в потиличній області під м'яку оболонку та шлуночки головного мозку, які виникли при житті від дії тупих предметів, можливо рук та ніг.

Смерть М. настала внаслідок закритої черепно-мозкової травми.

Оцінивши зазначені докази в сукупності, суд обґрунтовано дійшов висновку, що дії Я. були спрямовані на умисне вбивство М. із корисливих мотивів під час розбійного нападу на неї, оскільки про це свідчать не тільки показання П. на досудовому слідстві, а й дані щодо кількості, характеру, локалізації виявлених у потерпілої тілесних ушкоджень.

Дії засудженого Я. за ч. 4 ст. 187, пунктами 6, 12 ч. 2 ст. 115 КК кваліфіковані правильно.

(Закінчення ухвали див. на с. 35)

ознайомлюватися і одержувати документи чи їх копії, що містять конфіденційну інформацію про клієнта, за його дорученням на підприємствах, в установах, організаціях, об'єднаннях громадян та від юридичних осіб і громадян».

Сформульовані нами пропозиції щодо змін та доповнень до чинного КПК доцільно включити і в проект нового КПК.

Отже, підсумовуючи викладене, вважаємо, що реалізація обґрунтованих нами пропозицій сприятиме підвищенню ефективності захисту прав, свобод та законних інтересів осіб, які вчинили суспільно небезпечні діяння у стані хронічного психічного

Summary

The article deals with the problematic issues of assignment and execution of inpatient and outpatient forensic psychiatric expert examination

захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності, недоумства або іншого хворобливого стану психіки, а також вирішенню завдань кримінального судочинства.

Окремих досліджень потребують, зокрема, питання: щодо обґрунтування підстав для призначення стаціонарної судово-психіатричної експертизи; здійснення судового контролю за її призначенням; встановлення строків проведення такої експертизи та оцінки її висновку; меж співвідношення предмету психологічної і психіатричної експертиз та їх комплексного проведення.

Рішення у кримінальних справах

(Закінчення. Початок ухвали див. на с. 8)

Питання щодо судових витрат суд вирішив відповідно до вимог кримінально-процесуального закону та з урахуванням вироку, постановленого Апеляційним судом м. Києва від 28 травня 2008 р. щодо П.

Разом з тим кваліфікація судом дій засудженого Я. за ст. 187 КК за ознакою вчинення ним розбою повторно є помилковою, оскільки повторність цього злочину має місце тільки в тих випадках, коли йому передували лише розбій або бандитизм. Таких даних у справі немає.

Отже, враховуючи викладене, колегія суддів вважає, що з вироку суду підлягає виключенню кваліфікуюча ознака дій Я. у розбійному нападі на М. — вчинення цього злочину повторно.

Також суд на порушення вимог ст. 333 КПК помилково зазначив у вступній частині вироку про наявність у Я. судимості за вироками Радянського районного суду м. Києва від 15 лютого 1990 р. та Київського міського суду від 26 лютого 1991 р., якими його було засуджено відповідно: за ч. 3 ст. 81, ч. 2 ст. 140 КК 1960 р. на три роки позбавлення волі і за частинами 2 і 3 ст. 140 КК 1960 р. на п'ять років позбавлення волі.

Відповідно до ст. 108 КК такими, що не мають судимості, визнаються неповнолітні, засуджені до позбавлення волі за тяжкий злочин, якщо вони протягом трьох років з дня відбуття покарання не вчинять нового злочину.

Як убачається з матеріалів кримінальної справи, Я. на час вчинення цих злочинів був неповнолітнім, з дня відбуття ним покарання минуло більше трьох років, протягом цього часу нового злочину він не вчинив, а тому його слід вважати таким, що не має судимості за ці злочини.

Крім того, з огляду на встановлені об'єктивні дані у справі призначене Я. покарання є занадто суворим.

Відповідно до ст. 64 КК довічне позбавлення волі встановлюється за вчинення особливо тяжких злочинів і застосовується лише у випадках, спеціально передбачених цим Кодексом, якщо суд не вважає за можливе застосувати позбавлення волі на певний строк.

Однак суд, дійшовши висновку про необхідність призначити Я. за вбивство М. довічне позбавлення волі, не навів у вироку переконливих мотивів для призначення такого виду покарання.

Крім того, призначаючи покарання Я., суд не врахував низку обставин (частково визнав свою вину, має молодий вік, з трьох років виховувався у дитячому будинку), які свідчать про те, що його виправлення можливе при призначенні йому покарання у виді позбавлення волі на певний строк.

З огляду на наведене колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України ухвалила змінити вирок Апеляційного суду м. Києва від 11 червня 2009 р. щодо Я.: пом'якшити призначене йому покарання: за ч. 4 ст. 187 КК до 12 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, яке є його власністю; за пунктами 6, 12 ч. 2 ст. 115 цього Кодексу до 15 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, яке є його власністю, і на підставі ст. 70 КК за сукупністю злочинів, передбачених ч. 4 ст. 187 та пунктами 6, 12 ч. 2 ст. 115 КК, остаточно визначила Я. покарання у виді позбавлення волі строком на 15 років з конфіскацією всього майна, яке є його власністю. З обвинувачення Я. виключила кваліфікуючу ознаку за ст. 187 КК — вчинення розбою повторно, а зі вступної частини вироку — посилення про наявність у Я. судимості за вироками Радянського районного суду м. Києва від 15 лютого 1990 р. та Київського міського суду від 26 лютого 1991 р.